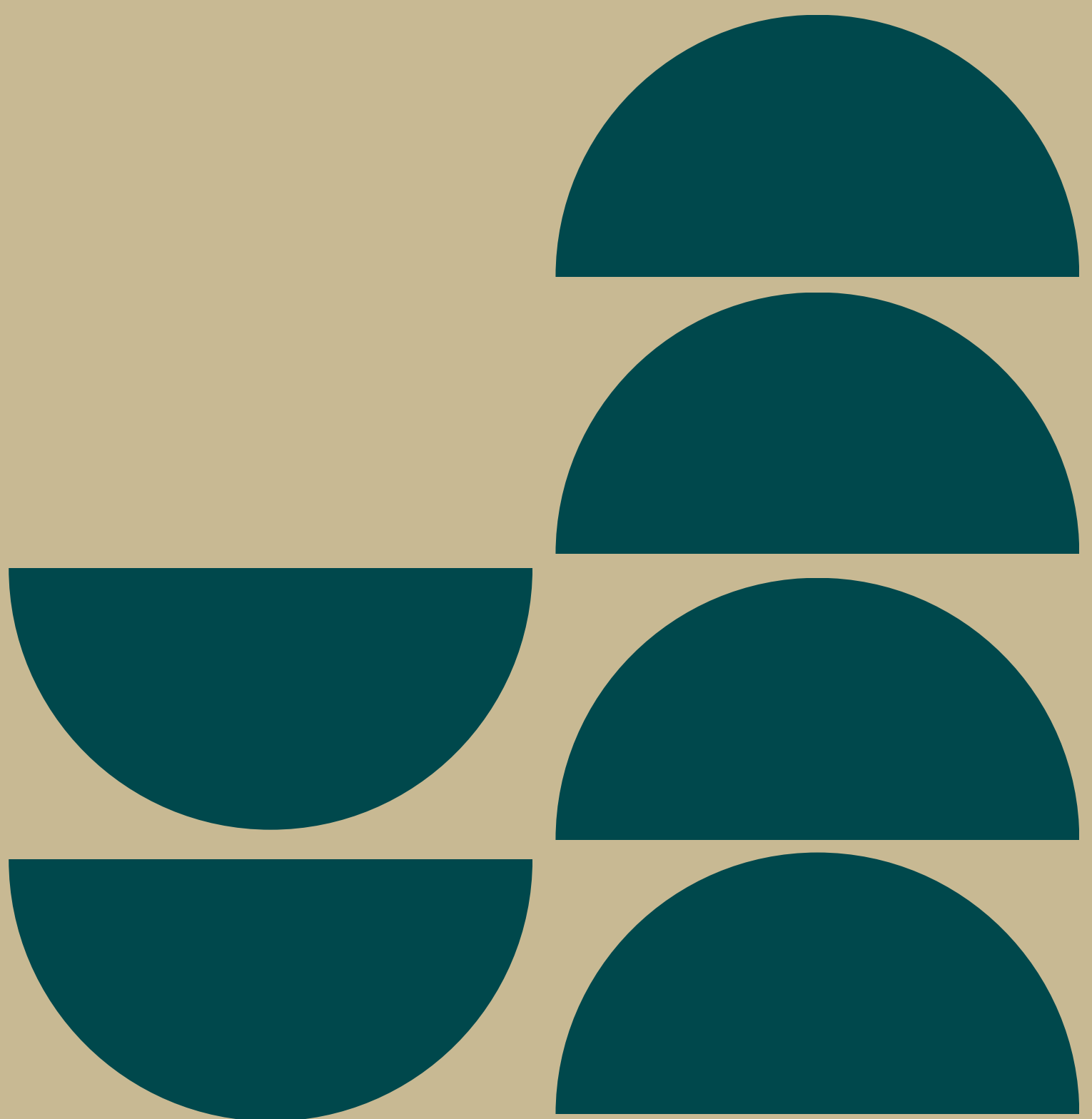

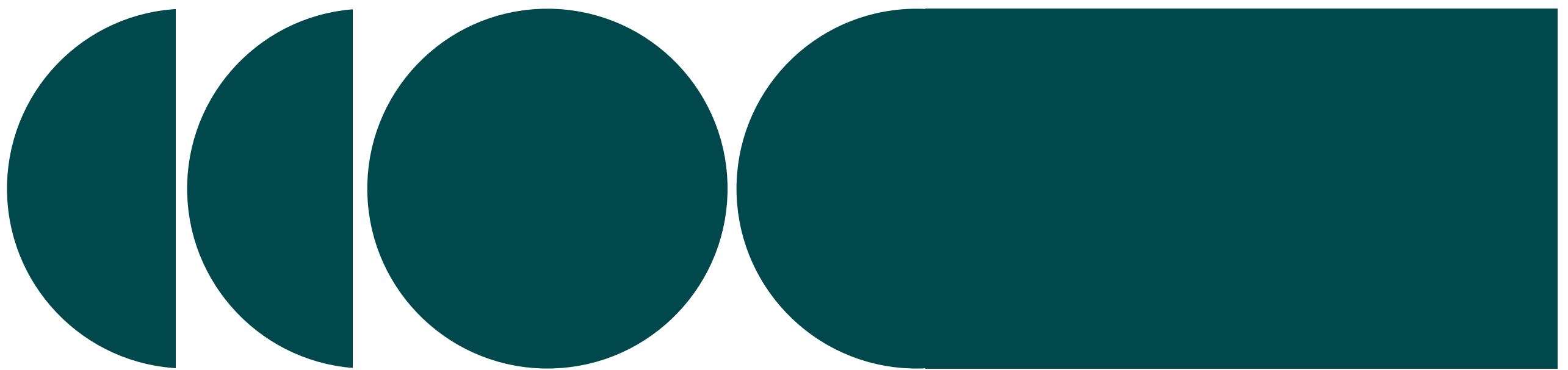
Vieraslajiopas

Tämän vieraslajioppaan tarkoituksena on opastaa torjumaan yleisimpiä Kokkolassa esiintyviä haitallisia vieraslajeja sekä neuvoa vieraskasvijätteen oikeaoppisessa hävittämisessä. Oppaassa olevien QR-koodien avulla voit siirtyä vieraslajit.fi -verkkosivulle etsimään lisätietoa kyseisestä lajista.

Sisältö

- Mikä ihmeen vieraslaji? 4
- Miksi torjunta on tärkeää? 5
- Miten vieraslajit leviävät? 6
- Lainsäädäntö 7
- Haitalliset vieraskasvilajit 9
 - Jättipalsami 10
 - Jättiputki 14
 - Komealupiini 20
 - Kurtturuusu 25
 - Viitapihlaja-angervo 29
- Hävitä oikein! 34
- Yhteystiedot

Mikä ihmeen vieraslaji?

Vieraslajeiksi kutsutaan niitä lajeja, jotka ovat saapuneet tänne ihmisen myötävaikutuksesta. Ne ovat ylittäneet luontaiset leviämiseensä, kuten vuoristot tai meret, ihmisten tahallisen tai tahattoman myötävaikutuksen ansiosta. Kansainvälinen kauppa, ihmisten liikkuminen ja uudet liikennöintireitit niin maassa, merellä kuin ilmassakin, tarjoavat puitteet vieraslajien hallitsemattomalle leviämiselle ilmastonmuutoksen edelleen voimistaessa leviämistähtia.

Kanadanpiisku. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Alkuperäislaji, tulokaslaji vai haitallinen vieraslaji?

Itsenäisesti saapuneita ja Suomessa tuhansia vuosia eläineitä lajeja kutsutaan alkuperäislajeiksi. Tulokaslajeiksi kutsutaan uusia lajeja, jotka ovat levittäytyneet uusiin elinympäristöihin 1800-luvun lopulta lähtien ilman ihmisen avustusta. Vieraslajit taas ovat saapuneet maahan ihmisen avustamana. Haitalliseksi vieraslaji muuttuu silloin, kun se aiheuttaa vahinkoa elinympäristössään uhaten luonnon monimuotoisuutta.

Miksi torjunta on tärkeää?

Haitalliset vieraslajit aiheuttavat yhden isoimmista uhista luonnon monimuotoisuudelle. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ekosysteemipalveluiden toiminnan varmistaminen on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille, sillä luonto tuottaa ruokaa, happea ja materiaaleja. Ravinnekierto, hiilen sitominen ja pölytys ovat vain muutamia esimerkkejä ekosysteemien tuottamista palveluista.

Vuorivaahtera. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Ekosysteemien toiminnan heikkeneminen voi johtaa sen tuottamien palveluiden heikkenemiseen. Esimerkiksi pölyttäjien vähentyminen on pienentänyt luonnonmarjojen ja viljelykasvien satoja, eikä vaurioituneesta vesiluonnosta saa arvokaloja.

Haitalliset vieraslajit heikentävät tai jopa estävät kotoperäisten lajien menestymistä, lisäksi ne saattavat heikentää muidenkin eliöiden selviytymistä. Tässäkin oppassa tarkemmin esitellyn komealupiinin siitepöly sisältää myrkyllistä lupaniinia, joka vaikuttaa negatiivisesti niin kimalaisten lisääntymiskykyyn kuin perhoskantoihinkin.

Miten vieraslajit leviävät?

Ennaltaehkäisevän torjunnan sekä leviämisen estämisen kannalta on tärkeää, että tiedetään mitä kautta ja miten vieraslajit pääsevät leviämään. Useat luontoon karanneet vieraslajit on alun perin tuotu Suomeen puutarha- tai hyötykasveiksi. Huolimaton puutarhajätteen käsittely on yksi merkittävimmistä syistä sille, miksi haitalliset vieraslajit pääsevät leviämään luontoon.

Osa haitallisista vieraskasvilajeista, kuten tässäkin oppaassa esiteltävät kaukasianjättiputki ja komealupiini, leviävät ja lisääntyvät maaperässä olevan siemenpankin ansiosta. Kurturuusu ja viitapihlaja-angervo leviävät sekä juurivesojensa että siemenien avulla. Jättipalsamilla on myös siemenpankki, mutta sen elinikä on lyhyempi, vain noin pari vuotta.

Hamppuvillakko. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Haitallisten vieraslajikasvustojen yksi tyypillisistä piirteistä on se, että niitä on hankala hävittää, sillä ne leviävät luonnossa tehokkaasti. Kasvuston poistamisen jälkeen on erittäin tärkeää seurata tilannetta ja poistaa uusi kasvusto, jota torjunta-alueelle saattaa kasvaa.

Lainsäädäntö

Suomessa ja Euroopan Unionissa torjutaan haitallisia vieraslajeja lainsäädännön sekä erilaisten yhteistöiden voimin. Suomen vieraslajilaki ja -asetus ovat kansallisella tasolla merkittävimpiä säädöksiä. Kansallisessa vieraslajiluettelossa on yhteensä 15 haitallista vieraskasvilajia. EU:n vieraslajiluetteloon kuuluu 88 haitallista vieraslajia, joista 41 on kasveja. Näihin luetteloihin kuuluvien lajien tarkoituksellinen maahan tuominen, kasvattaminen, kuljettaminen, ostaminen tai myyminen, käyttäminen tai hallussapito ja ympäristöön päästäminen on kiellettyä.

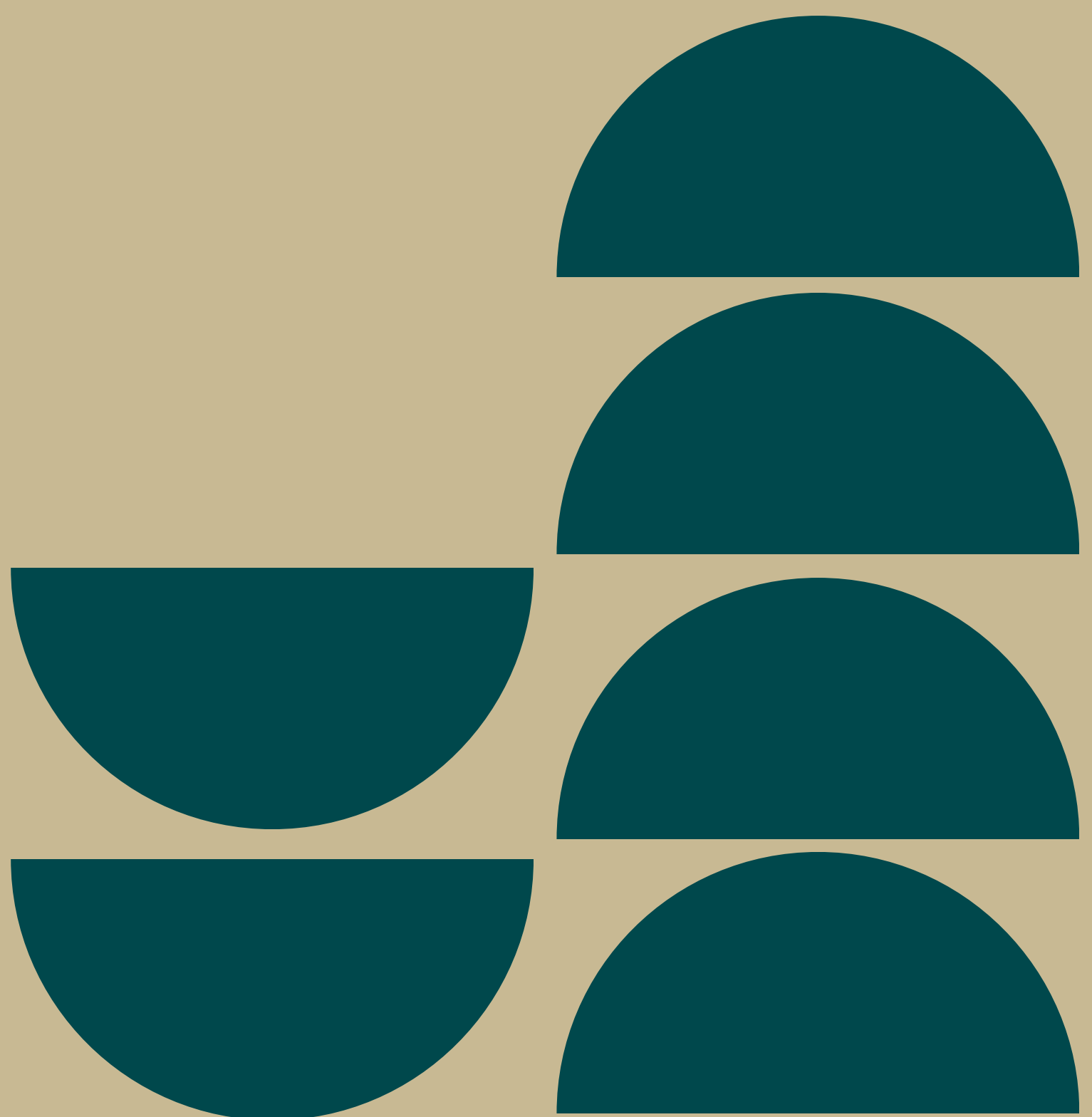
Japanintatar. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

Kiinteistön omistajan tai sen haltijan vastuu

Vieraslajilain neljännessä pykälässä säädetään kiinteistön omistajan ja haltijan huolehtimisvelvollisuudesta. Maanomistajan tai -haltijan odotetaan ryhtyvän tarvittaviin kohtuullisiin toimenpiteisiin haitallisten vieraslajien torjumiseksi oman kiinteistönsä alueella. Haitallisiksi vieraslajeiksi luetaan kaikki EU:n ja kansalliseen vieraslajiluetteloon kuuluvat lajit. Vieraslajeja ei saa torjua tai kitkeä toisen omistamalta alueelta ilman maanomistajan lupaa.

Kaikki oppaassa mainitut vieraslajit kuuluvat joko kansalliseen tai EU:n vieraslajiluetteloon. Täten niitä ei saa päästää ympäristöön eikä tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta eikä myöskään toisesta EU-maasta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa.

Haitalliset vieraskasvilajit

Kansallinen vieraslajiluettelo on päivitetty 08/2023. Siihen kuuluu nyt yhteensä 15 kasvilajia. Viimeisimpänä lisätyt vieraskasvilajit ovat luettelossa vihreällä.

- Komealupiini
- Kurtturuusu
- Kanadanvesirutto
- Viitapihlaja-angervo
- Japanintatar
- Kanadanpiisku
- Sahalinintatar
- Isopiisku
- Lännenpalsami
- Vuorivaahtera
- Hamppuvillakko
- Tarhatatar
- Valkopajuangervo
- Alaskanlupiini
- Korkeapiisku

EU:n vieraslajiluetteloon kuuluu yhteensä 88 lajia, joista 41 on kasveja.

- Jättipalsami
- Jättiputkiryhmä
- Kaukasianjättiputki
- Persianjättiputki
- Keltamajavankaali
- Kiehkuravesirutto
- Japaninkelasköynnös
- Mesisilkkiyrtti
- Japaninhumala
- Pistia
- Arabiansulkahirssi
- Armenianjättiputki
- Lauttarusolehti
- Kampakiipijäsaniainen
- Pilvisutilatva
- Siniakaasia
- Ilmapalloköynnös
- Värigunnera
- Kiinantalipuu
- Brasilianvesiasteri
- Sumasammakonputki
- Piinahelmikki
- Poiumukellussaniainen
- Kampaärviä
- Meksikonmeskite
- Oranssivarrasheinä
- Purppurakudzu
- Kiinanpensasapila
- Rusopampaheinä
- Loikorusolehti
- Kelluvavesihyasintti
- Silkkisailikki
- Afrikanvesihäntä
- Raastotatar
- Karkeaviuhkalehti
- Kapinnyppyheinä
- Haisujumaltenpuu
- Peittolapaheinä
- Vesikaijalehti
- Seljaröhytatar
- Isoärviä

Jättipalsami

Näin tunnistat!

Jättipalsamilla, joka tunnetaan myös paukkukukkana ja paukkupalsamina, on kaksineuvoinen kukinto, joka on yleensä vaaleanpunainen. Sen väri voi kuitenkin vaihdella valkoisesta tummanpunaiseen. Jättipalsami on yleensä n. 1,5 metriä korkea ja sen lehdet ovat tiheän sahalaitaiset sekä muodoltaan suikeat. Varsi on ontto, meheväärtinen ruoho. Jos kukinta ei ole vielä alkanut, voi jättipalsamin tunnistaa pienistä punapäisistä nystyistä, jotka sijaitsevan sen solmukohdissa.

Jättipalsami. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Miten leviää?

Yksi jättipalsami voi tuottaa jopa 4000 siementä. Siemenet leviävät ympäristöön sinkoutumalla kypsästä jännittyneestä siemenkodasta, päätyen jopa seitsemän metrin päähän lähtöpaikastaan. Joki- ja purovarret ovat vaaranpaikkoja jättipalsamin leviämistä ajatellen, sillä sen siemenet kelluvat ja pääsevät näin veden mukana levittäytymään uusille kasvualueille. Tärkeimpiä leviämisväyliä on kuitenkin ihmisen luvattomasti metsien reunaan ja purojen varsiin viemät puutarhajätteet.

Jättipalsamin siemenkodat. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Mitä haittaa leviämisestä on?

Laajat ja tiheät jättipalsamikasvustot tukahduttavat alleen alkuperäisen kasvilajiston, jolloin luonnon monimuotoisuus heikkenee lajien välisten runsaussuhteiden muuttumisen myötä. Jättipalsamin myötä maaperän vakaus häiriintyy ja eroosiovaurioita aiheutuu kevät- ja syystulvien aikaan.

Jättipalsamin siemenkodat.
(Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Tiesitkö? Yksi jättipalsami tuottaa jopa 4000 siementä ja ne voivat sinkoutua peräti seitsemän metrin päähän!

Näin torjut!

Jättipalsamiesiintymistä pääsee parhaiten eroon joko kitkemällä tai niittämällä, joista jälkimmäinen soveltuu parhaiten laajojen esiintymien torjuntaan. Jättipalsamin juuret eivät ole pitkät, vain n. 10–15 cm, joten se lähtee maasta helposti irti vetämällä. Paras aika torjua jättipalsamia on keväällä ennen kukintaa tai viimeistään kukintojen ilmestyessä. Siementen muodostumisen jälkeen aloitetut torjuntatyöt voivat edesauttaa jättipalsamin leviämistä ympäristöön. Tällöin olisi viisainta leikata kukinnot suoraan jätesäkkiin, jotta ehkäistään leviämisen mahdollisuus.

Tunnista laji huolella ennen torjuntatoimenpiteitä

Rauhoitetulla, alkuperäislajistoomme kuuluvalla lehtopalsamilla on keltaiset kukat, mutta ennen kukintaa sen voi sekoittaa jättipalsamiin.

Jättipalsamin siementaimi.

(Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Huomaa! Jättipalsamin siementaimen muistuttaa alkuperäislajistoon kuuluvan lehtopalsamin siementaimenta.

Jättipalsamin varsi. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

Lisää kuvia ja infoa jättipalsamista vieraslajit.fi -sivustolta!

Pikaohje jättipalsamin tunnistukseen ja torjuntaan

Tunnista

- Kasvaa n. 1,5 metriä korkeaksi
- Kukat yleensä vaaleanpunaiset, mutta väri vaihtelee valkoisesta tummanpunaiseen
- Varsi on ontto
- Lehdet tiheän sahalaitaiset ja muodoltaan suikeat
- Ennen kukintaa varren solmukohdissa näkyvissä pieniä punapäisiä nystyjä
- Siemenet leviävät laajalle ympäristöön, kun siemenkoti poksahtaa

Jättipalsami. (Terhi Rytteri, CC-BY-NC-4.0)

Torju

- Torju keväällä ennen kukintaa tai viimeistään kukkien ilmestyessä
 - Jos siemenet ovat jo muodostuneet, on suuri vaara, että siemenet leviävät torjunnan yhteydessä. Aloita torjuntatoimet tällöin leikkaamalla kukinnot ja siemenkodat suoraan jätesäkkiin.
- Pienet esiintymät kitketään
 - Kasvi lähtee maasta helposti irti vetämällä, koska juuret ovat lyhyet
- Laajat esiintymät voi niittää

Jättiputket

Näin tunnistat!

Jättiputkilla tarkoitetaan kaukasian-, persian- ja armenianjättiputken muodostamaa ryhmää. Kutsumanimenä saatetaan käyttää myös jättiukonputkia. Eri jättiputkilajeja on hankala erottaa toisistaan. Jättiputkista kaukasian- ja armenianjättiputkilla on vain yksi kukkavarsi, jossa on tyypillisesti punaisia, punaruskeita tai punavioletteja laikkuja. Persianjättiputkella kukkavarsia voi olla useampia ja sen varsi on alaosasta punaruskea tai violetti. Jättiputket kasvavat yleensä noin 2–3 metriä korkeiksi, mutta rehevillä kasvupaikoilla ne voivat kasvaa jopa viiden metrin korkuisiksi. Niillä kaikilla on karvaiset varret, joiden halkaisija voi olla jopa 10 cm. Luonnossa yleisimmin tavattavan kaukasianjättiputken lehdet ovat teräväkärkiset ja l-pariset. Latvakukat ovat valkoisia tai vaaleanpunertavia ja halkaisijaltaan jopa 50–80 cm.

Jättiputkiryhmä. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Miten leviää?

Valtaosa jättiputken tuottamista tuhansista siemenistä päätyy korkeintaan muutaman metrin päähän emokasvistaan, mutta ne voivat kulkeutua uusille alueille myös veden tai tuulen mukana. Isoin ongelma leviämisen kannalta on kasvijätteen väärä hävitystapa, kuten luontoon vieminen, jota tapahtuu etenkin asuinalueiden reunoilla.

Persianjättiputken kukinto. (Krister Brandser, CC0-4.0)

Mitä haittaa leviämisestä on?

Luonnon monimuotoisuus heikkenee, kun jättiputkien isot lehdet, tiheä kasvusto ja niiden juuristosta erittyvä haitalliset yhdisteet tukahduttavat muut elinympäristössä esiintyvät kasvilajit.

Kaukasianjättiputken lehti. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Jättiputki uhkaa terveyttä

Varsien sisältämä kasvineste saattaa iholle päätyessään aiheuttaa kivuliaan, hitaasti paranevan palovamman kaltaisen rakon. UV-säteily vahvistaa ihovaurion syntymistä. Herkimmät henkilöt voivat saada allergisia oireita sekä kokea hengenahdistusta pelkästä kasvin lähellä olemisesta.

Kaukasianjättiputki. (Mikko Piirainen, Luomus, CC-BY-NC-4.0)

Kaukasianjättiputki. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Tiesitkö? Jättiputket ovat myrkyllisiä. Muista suojavaatteet torjuttaessa!

Näin torjut!

Jättiputkia voidaan torjua mekaanisesti ja kemiallisesti. Torjuntatyössä tulee käyttää suojavaarusteita vammojen ehkäisemiseksi. Keväällä lumien sulettua on turvallisinta torjua jättiputkiesiintymiä kitkemällä muutamien senttien korkuiset siementaimenet maasta nyppäisemällä.

Tätä isompien yksittäisten jättiputkien pääjuuri katkaistaan pistolapiolla 10–20 senttimetrin syvyydestä. Matalaa kasvustoa voidaan torjua myös niittämällä, jonka jälkeen jättiputket näivetetään peittämällä niittoalue mustalla muovikatteella. Kukinnot tulee leikata, jolloin siemeniä ei pääse syntymään.

Kaukasianjättiputki. (Terhi Rytteri, SYKE, CC-BY-NC-4.0)

Kemiallinen torjunta soveltuu isommille esiintymille, mutta yksilöiden tulisi olla pienikokoisia (alle 0,5 metriä), jolloin käytettävän torjunta-aineen määrä ei kuormita ympäristöä liiaksi. On hyvä huomioida, että kemiallinen torjunta vaikuttaa myös muihin elinympäristön kasveihin. Torjunta-aineen tulisi olla ympäristöystävällistä, sekä biohajoavaa, mutta sitä ei siltikään saa käyttää vesistöjen tai lasten leikkipaikkojen läheisyydessä. Torjuntatyön vaikuttavuutta tulee seurata vuosittain, sillä maahan aiemmin tipahtaneet siemenet voivat selviytyä useita vuosia.

Lisää kuvia ja infoa
jättiputkesta
vieraslajit.fi -
sivustolta!

Huuhdo iholle päässyt
kasvineste heti pois saippualla
ja kylmällä vedellä ja suojaa
iho auringolta 48 h ajan!

Pikaohje kaukasianjättiputken tunnistukseen ja torjuntaan

Tunnista

- Kasvaa n. 2–5 metriä korkeaksi
- Latvakukat ovat valkoisia tai vaaleanpunertavia ja halkaisijaltaan jopa 50–80 cm
- Karvaiset varret, joiden halkaisija voi olla jopa 10 cm
- Luonnossa yleisimmin tavattavan kaukasianjättiputken lehdet ovat teräväkärkiset ja l-pariset
- Kaukasian- ja armenianjättiputkilla on vain yksi kukkavarso, jossa on tyypillisesti punaisia, punaruskeita tai punavioletteja laikkuja

Kaukasianjättiputki. (Terhi Rytteri, SYKE, CC-BY-NC-4.0)

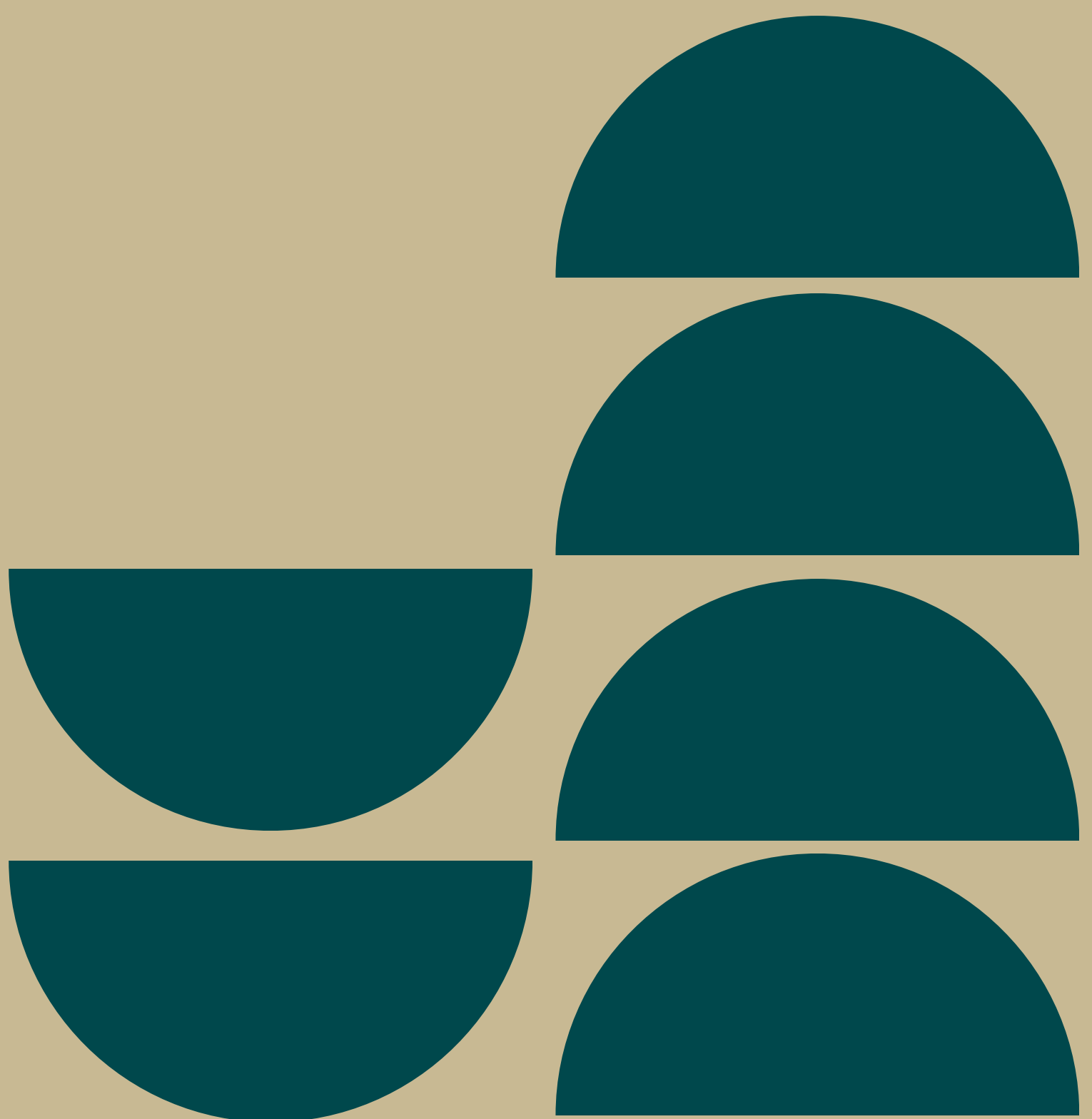

Muista suojavaatteet torjuttaessa!

Torju

- Voit kitkeä pienet siementaimet nyppäisemällä
- Katkaise isompien yksittäisten jättiputkien pääjuuri pistolapiolla 10–20 senttimetrin syvyydestä
- Leikkaa kukinnot, jolloin siemeniä ei pääse syntymään
- Kemiallinen torjunta soveltuu isoille, mutta matalille (alle 0,5 metriä) esiintymille, jolloin torjunta-aineella ei kuormiteta ympäristöä liiaksi, sillä se vaikuttaa myös muihin elinympäristön kasveihin
 - Torjunta-aineen pitää olla ympäristöystävällistä sekä biohajoavaa, eikä sitä saa käyttää vesistöjen tai lasten leikkipaikkojen läheisyydessä

Tontilla kasvavien haitallisten vieraslajien torjumatta jättäminen rinnastetaan kasvattamiseksi. Hävittämisvelvoite koskee kaikkia kiinteistöllä kasvavia haitallisia vieraskasvilajeja riippumatta siitä, onko kyseessä itse istutettu tai muualta kiinteistön alueelle levinnyt haitallinen vieraslaji.

Komealupiini

Näin tunnistat!

Yksivuotinen komealupiini kasvaa 100–150 cm korkeaksi. Kukinto on muodoltaan pitkä ja terttumainen. Kukkien väri vaihtelee tyypillisestä sinisestä tai violetista vaaleanpunaiseen, valkoiseen ja kirjavaan versioon. Sormilehdykkäisiä, pitkäruotisia, muodoltaan suippoja lehtiä on yleensä 9–15/kpl/lehden lapa. Lupiinin siemenpalko on väriltään ruskea ja harvakarvainen.

Miten leviää?

Yksi lupiini muodostaa useita satoja siemeniä, jotka kypsyttyään sinkoutuvat korkeintaan parin metrin päähän lähtöpaikastaan. Maahan muodostuvan siemenpankin siemenet säilyvät itämiskykyisinä pitkään.

Komealupiini. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Mitä haittaa leviämisestä on?

Komealupiinin myötä maaperä rehevöityy ja etenkin harvinaistuvat niittylajit, jotka suosivat niukkaravinteisia maita, kärsivät komealupiinin tulosta kasvuympäristöönsä. Elinympäristön alkuperäinen lajisto, kuten putkilokasvit, tukahtuvat tiheiden komealupiinikasvustojen takia. Myös metsänuudistaminen saattaa hankaloitua, sillä lupiinin on havaittu tukahduttavan puiden taimia.

Komealupiinin taimet. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

Komealupiinin on todettu harventavan perhoskantoja, sillä se vähentää mesikasvien ja toukille sopivien isäntäkasvien määrää. Lupiinilla on negatiivinen vaikutus muurahaisiin, perhosiin, kovakuoriaisiin ja kaksisiipisiin ja se vähentää myös kokonaishyönteismäärää.

Komealupiinin kukat. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

Tiesitkö? Lupiinien siitepölyn sisältämä myrkyllinen alkaloidi, lupaniini haittaa kimalaisten lisääntymistä!

Näin torjut!

Kukintojen leikkaaminen ennen siementen kypsymistä auttaa hillitsemään leviämistä. Tällaisen siemenettömän jätteen voi hävittää kompostoimalla. Yksittäisiä lupiineja voi torjua kaivamalla ne juurineen ylös maasta. Tämän seurauksena maassa olevat siemenet voivat alkaa itämään. Onkin tärkeää olla pitkäjänteinen ja jatkaa torjuntatyötä useita vuosia.

Komealupiini. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Lupiinin elinvoimaa voi heikentää myös niittämällä. Niitto pitää tehdä säännöllisesti, n. 2–4 kertaa kasvukauden aikana ennen siementen muodostumista. Niittojäte tulee kerätä pois, jotta kasvupaikka ei rehevöityisi. Komealupiini, johon on ehtinyt kehittyä siemeniä, tulee hävittää esimerkiksi polttojätteessä kaksinkertaisessa muovisäkissä.

Lisää kuvia ja infoa komealupiinista vieraslajit.fi -sivustolta!

Tiesitkö? Komealupiinin on todettu harventavan perhoskantoja

Pikaohje lupiinin tunnistukseen ja torjuntaan

Tunnista

- Kasvaa n. 1-1,5 metriä korkeaksi
- Kukkien väri yleensä sininen tai violetti, mutta myös vaaleanpunaisia, valkoisia ja kirjavia kukintoja esiintyy
- Lehtiä on yleensä 9–15/kpl/lehden lapa ja ne ovat muodoltaan sormilehdykkäisiä, pitkäruotisia ja muodoltaan suippoja
- Siemenpalko on väriltään ruskea ja harvakarvainen

Komealupiinin lehti. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

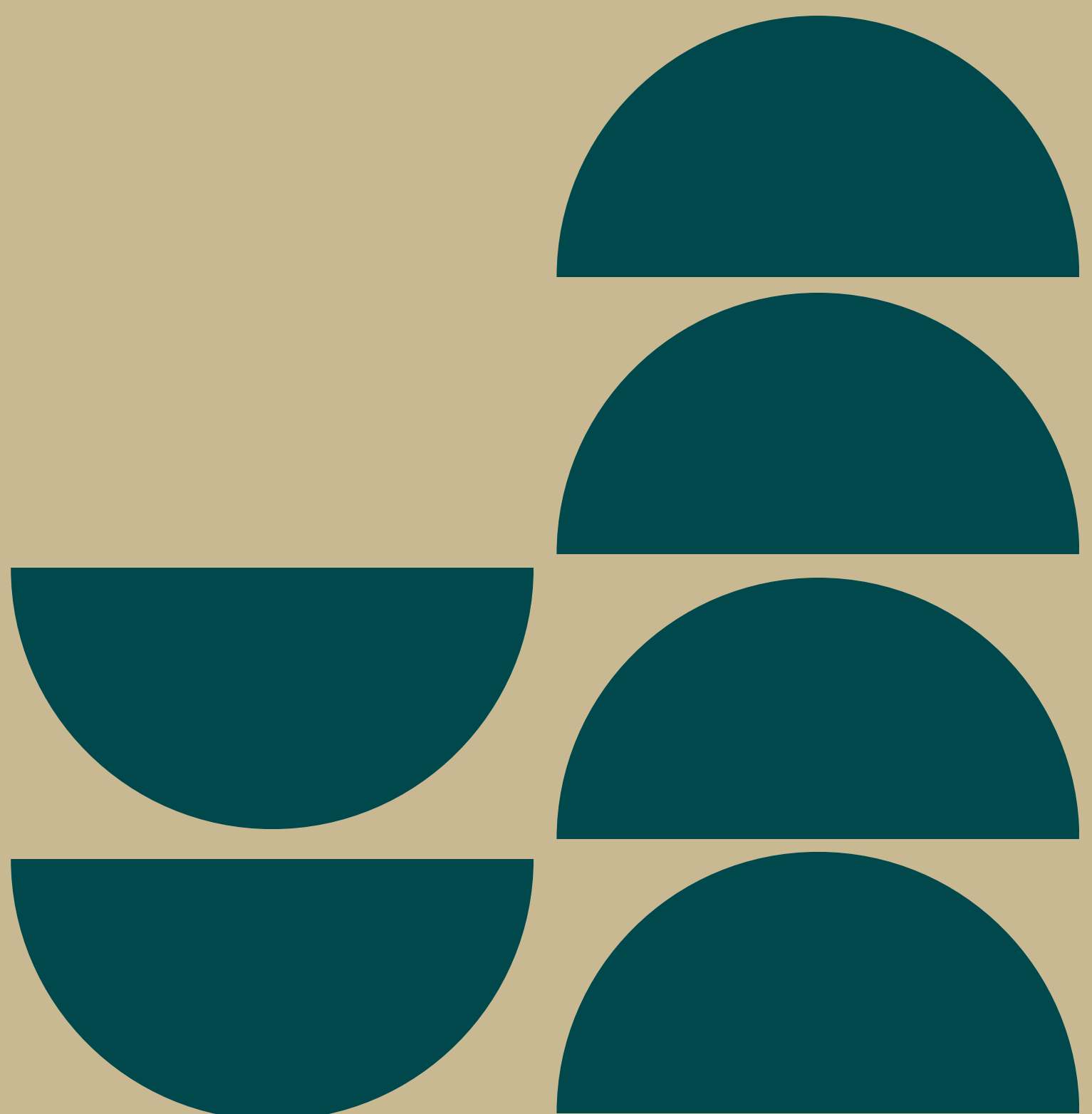
Torju

- Leikkaa kukinnot ennen siementen kypsymistä
 - Siemenettömän jätteen voi hävittää kompostoimalla
- Yksittäisiä lupiineja voi torjua kaivamalla ne juurineen ylös maasta
 - Huom! Tämän seurauksena maassa olevat siemenet voivat alkaa itämään, muista siis seurata tilannetta!
- Lupiineja voi myös niittää
 - Niitto pitää tehdä säännöllisesti, n. 2–4 kertaa kasvukauden aikana ennen siementen muodostumista
 - Kerää niittojäte pois, jotta kasvupaikka ei rehevöidy!
- Komealupiini, johon on ehtinyt kehittyä siemeniä, tulee hävittää esimerkiksi polttojätteessä kaksinkertaisessa muovisäkissä

Kaupunki torjuu haitallisia vieraslajeja omilta mailtaan. Voit ilmoittaa havaitsemistasi haitallisista vieraslajeista sähköisen palautepalvelun kautta osoitteessa

<https://kartta.kokkola.fi/eFeedback/>

Valitse aihealueeksi “Ympäristö, luonto, viheralueet ja ulkoilureitit” tai siirry oikealle sivulle suoraan oheisen QR-koodin avulla.

Kurtturuusu

Näin tunnistat!

Kesä-syyskuussa kukkiva kurtturuusu kasvaa n. 0,5–1,5 metriä korkeaksi pensaaksi. Sen oksissa on runsaasti suoria, karvaisia piikkejä, joiden koko vaihtelee. Paksujen lehtien alapinta on tiheäkarvainen ja pinta kurttuinen. Yksinkertaiset kukat ovat isoja, halkaisijaltaan n. 8–10 cm. Niiden väri vaihtelee valkoisesta aniliininpunaiseen. Loppukesästä muodostuvat kurtturuusun marjat eli kiulukat muistuttavat ulkonäöltään nauriita ja ovat väriltään punaisia.

Kurtturuusu. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Miten leviää?

Kurtturuusu valtaa uusia elinympäristöjä pääasiassa lintujen avulla, jotka syövät sen marjoja eli kiulukoita. Vesiteitse tapahtuvaa leviämistä edesauttaa marjojen ja siementen kyky kellua virran mukana. Kurtturuusukasvusto levittäytyy elinympäristöönsä juurivesojen avulla.

Kurtturuusun kiulukat. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Mitä haittaa leviämisestä on?

Laajan, tiheän pensaikon muodostava kurtturuusu valtaa elinympäristöä syrjäyttäen alkuperäisiä kasvi- ja eläinlajeja, uhanalaisista tyypillisesti esimerkiksi meriotakilokkia, hietikkosaraa ja hietikkonataa, jonka seurauksena näitä merenrantakasveja hyödyntävien hyönteisten elinolosuhteet muuttuvat heikommaksi

Lisää kuvia ja infoa kurtturuususta vieraslajit.fi -sivustolta!

Tiesitkö? Kurtturuusulla voi olla myös valkoiset kukat!

Näin torjut!

Niin kuin monen muunkin lajin kohdalla, on myös kurturuusun torjunta helpointa, kun pensas on vielä pienikokoinen. Tällöin pensaan pystyy kiskomaan juurinen irti, etenkin silloin, kun maaperä on hiekkamaata. Isompien pensaiden osalta kaikki maanpäällinen kasvusto poistetaan eli pensas leikataan tyveä myöten. Tämän jälkeen juuristo poistetaan kaivamalla se ylös maasta. Laajojen kurturuusvyöhykkeiden poistossa voidaan turvautua esimerkiksi traktorin apuun.

Kurturuusun piikikäs varsi ja lehdet. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Kurturuusu on myös mahdollista näännyttää. Tämä torjuntatapa on hitaampi, mutta se toimii hyvin esimerkiksi kivikkoisemmillä alueilla, jossa juuriston poisto olisi haastavaa, sillä näännytyksessä myös kasvin juurakot kuolevat. Näännyttämisprosessissa kurturuusun kaikki uudet, vihreät versot katkaistaan. Katkaisuväli on tihein ensimmäisenä vuonna, 3–4 kertaa kasvukauden aikana, tämän jälkeen versot katkaistaan aina uusien versojen syntyessä, n. 2–3 kertaa kasvukaudessa. Toimenpiteiden ansiosta kasvi näantyy kuoliaaksi n. 3–4 vuoden kuluessa. Kaikki torjuntatavat vaativat jälkiseurantaa, jotta voidaan varmistua siitä, että uusia versoja ei enää ilmaannu.

Pikaohje kurtturuusun tunnistukseen ja torjuntaan

Tunnista

- Kasvaa n. 0,5-1,5 metriä korkeaksi pensaaksi
- Kukkii kesä-syyskuussa
 - Loppukesästä muodostuvat kurtturuusun marjat eli kiulukat muistuttavat ulkonäöltään nauriita ja ovat väriltään punaisia.
- Oksissa on runsaasti suoria, karvaisia piikkejä, joiden koko vaihtelee
- Paksujen lehtien alapinta on tiheäkarvainen ja pinta kurttuinen
- Yksinkertaiset kukat ovat isoja, halkaisijaltaan n. 8–10 cm
 - Väri vaihtelee valkoisesta aniliininpunaiseen

Kurtturuusu. (Terhi Rytteri, SYKE, CC-BY-NC-4.0)

Torju

- Kisko pieni pensas juurineen irti
 - Toimii hyvin etenkin silloin, kun pensas kasvaa hiekkamaassa
- Leikkaa isommat pensaat alas tyveä myöten ja kaiva juuristo pois
- Kurtturuusun voi myös näännyttää
 - Hitaampi torjuntatapa, mutta se toimii hyvin, sillä näännytyksessä myös kasvin juurakot kuolevat
 - Katkaise kurtturuusun kaikki uudet, vihreät versot ensimmäisenä vuonna 3–4 kertaa kasvukauden aikana
 - Seuraavina vuosina katkaise versot aina uusien versojen syntyessä, n. 2–3 kertaa kasvukaudessa
 - Kasvi näantyy kuoliaaksi n. 3–4 vuoden kuluessa
- Huom! Kaikki torjuntatavat vaativat jälkiseurantaa, jotta voidaan varmistua siitä, että uusia versoja ei enää ilmaannu.

Viitapihlaja-angervo

Näin tunnistat!

Viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*) on kahden metrin korkuiseksi kasvava ruusukasveihin kuuluva pensas, joka muodostaa laajoja esiintymiä maarönsyjensä avulla. Pensas on pystykasvuinen ja rehevä ja sen juuret ulottuvat syvälle maahan. Aikaisin keväällä puhkeavat lehdet muistuttavat ulkonäöltään pihlajan lehtiä. Yhdessä lehdessä on 6–15 paria sahalaitaisia lehdyköitä ja kärjessä yksinäinen kärkilehdykkä. Viitapihlaja-angervon valkoiset huiskilokukat puhkeavat heinä-elokuussa. Kukinnot voivat olla jopa 30 cm pituisia.

Viitapihlaja-angervo. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Miten leviää?

Viitapihlaja-angervo leviää juurivesojensa avulla, mutta jotkin lajit tuottavat myös siemeniä, mikä edesauttaa kasvin leviämistä. Luontoon karanneet yksilöt viihtyvät hyvin karussakin maassa, mutta rehevässä maassa se levittäytyy ja kasvaa nopeimmin. Viitapihlaja-angervo leviää etenkin ihmisen toiminnan seurauksena. Huolimaton ja puutteellinen kasvijätteen käsittely auttaa leviämisessä, sillä se pystyy versomaan uusia taimia maavarren kappaleista.

Viitapihlaja-angervo. (Terhi Rytteri, SYKE, CC-BY-NC-4.0)

Mitä haittaa leviämisestä on?

Viitapihlaja-angervo heikentää kasvupaikallaan luonnon monimuotoisuutta. Tiheä ja laaja kasvusto varjostaa muita elinympäristön kasveja ja estää niiden valonsaantia. Tämä johtaa pienentyneeseen lajimäärään ja alhaisempaan sammalten peittävyteen. Kotimaisessa tutkimuksessa on todettu, että alkuperäisiin lajeihin verrattuna, vieraslajiperäisten pensaiden alla on enemmän kariketta. Myrkyllistä sinihappoa sisältävät viitapihlaja-angervon kukat ja lehdet hajoavat hitaammin alkuperäisiin lajeihin verrattuna, eikä hajottajaeliöstö ole sopeutunut tällaiseen erilaiseen kemialliseen koostumukseen.

Näin torjut!

Viitapihlaja-angervoa koskee kahden vuoden siirtymäaika, joka päättyy syksyllä 2025. Se tarkoittaa sitä, että kiinteistönomistajan on tämän ajan kuluessa aloitettava torjuntatoimet ja jatkettava niitä niin kauan, kunnes esiintymä on hävitetty.

Viitapihlaja-angervon torjunta vaatii kärsivällisyyttä. Leviämistä on mahdollista hidastaa leikkaamalla se maata myöten alas 3–4 kertaa vuodessa, useamman vuoden ajan. Alasleikatun kasvuston voi tämän jälkeen peittää esimerkiksi pressulla tai muulla paksulla katteella. Juurakoiden poistaminen kaivamalla tehostaa torjuntatoimien vaikuttavuutta.

Lisää kuvia ja infoa viitapihlaja-angervosta vieraslajit.fi -sivustolta!

Tiesitkö? Viitapihlaja-angervo lisättiin vieraslajiluetteloön syksyllä 2023.

Viitapihlaja-angervon kukka ja lehti. (Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0)

Pikaohje viitapihlaja-angervon tunnistukseen ja torjuntaan

Tunnista

- Kasvaa n. 2 metriä korkeaksi pensaaksi
- Valkoiset huiskilokukat puhkeavat heinä-elokuussa
 - Kukinnot voivat olla jopa 30 cm pituisia
- Lehdet muistuttavat ulkonäöltään pihlajan lehtiä
 - Yhdessä lehdessä on 6–15 paria sahalaitaisia lehdyköitä ja kärjessä yksinäinen kärkilehdykkä

Viitapihlaja-angervoaidanne. (Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0)

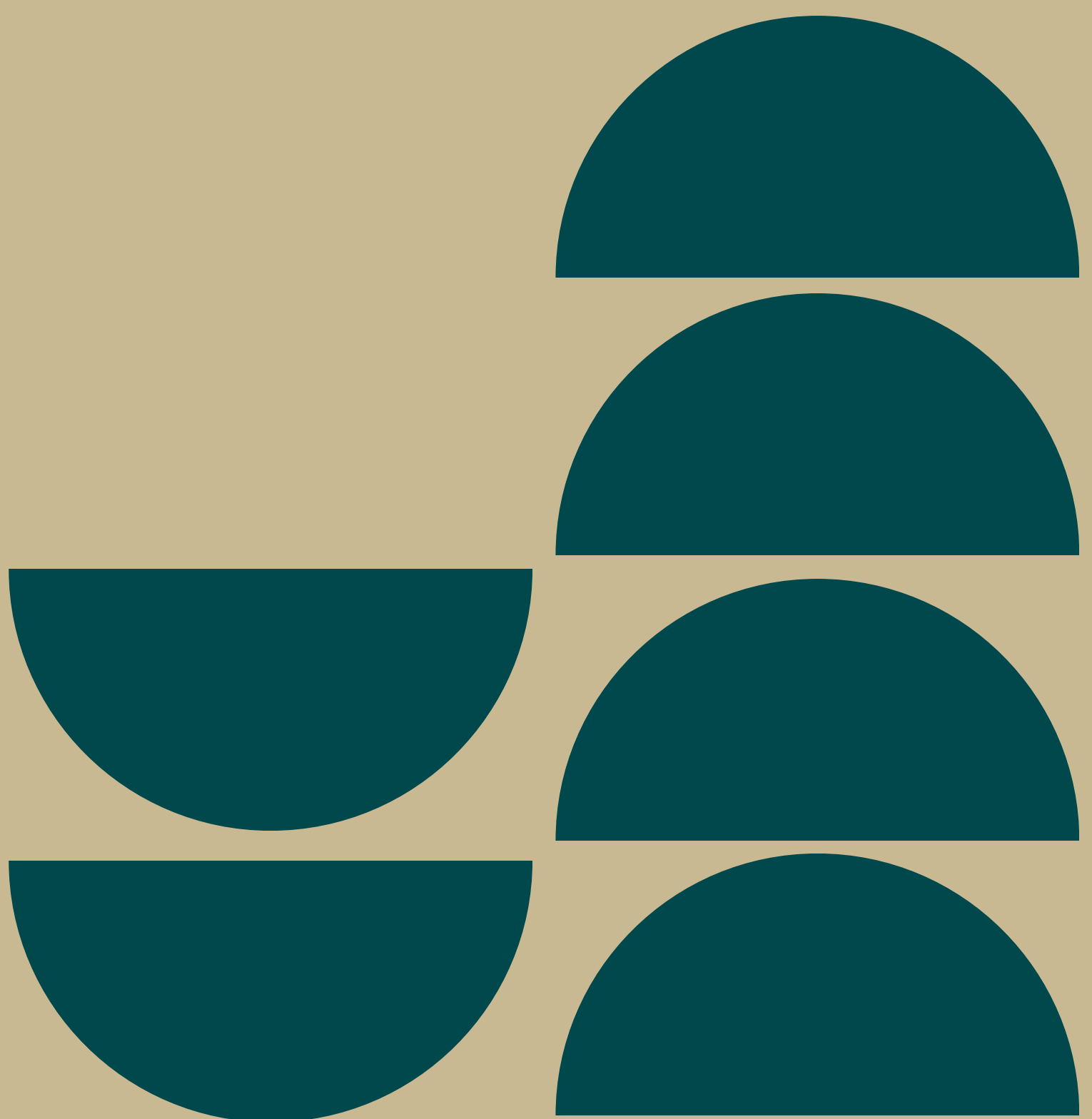

Torju

- Elokuussa 2023 vieraslajiluetteloön lisättyä viitapihlaja-angervoa koskee kahden vuoden siirtymäaika
 - Jos tontillasi on viitapihlaja-angervoa, tulee sinun aloittaa torjuntatoimet tänä aikana ja jatkaa niitä niin kauan, kunnes esiintymä on hävitetty
- Hidasta leviämistä leikkaamalla kasvusto maata myöten alas 3–4 kertaa vuodessa, useamman vuoden ajan
 - Peitä alasleikattu kasvusto halutessasi pressulla tai muulla paksulla katteella tehostaaksesi vaikutusta
 - Juurakoiden poistaminen kaivamalla tehostaa torjuntatoimien vaikuttavuutta.

Rummelön-Harrbådan Natura-alue sijaitsee vain noin puolen kilometrin päässä Hopeakivenlahden puutarhajätteen vastaanottopaikasta.

Ethän siis jätä haitallisia vieraslajeja sisältävää puutarhajätettä vastaanottopaikalle, jotta ne eivät ole uhaksi Natura-alueen arvokkaalle luonnolle.

Hävitä oikein!

Miksi?

Vieraskasvien torjunnan yhteydessä syntyy monesti runsaasti kasvijätettä sekä mahdollisesti myös vieraskasvilajeja sisältävää maa-ainesta. Jos jätettä tai maa-ainesta ei hävitetä oikein, on iso riski sille, että haitalliset vieraslajit pääsevät leviämään uusille kasvupaikoille.

Seuraavalla sivulla on ohjeet siitä, miten hävität vieraskasvijätteen mahdollisimman turvallisesti.

Käykö komposti?

Kotitalous- tai taloyhtiökomposteissa kompostoidaan yleensä pieniä määriä jätettä. Tällöin vaarana on, että lämpötila ei pysy tarpeeksi korkeana riittävän pitkää aikaa, jotta vieraskasvin siemenet ja juuret ehtisivät tuhoutua. Jos kompostoit vieraskasvijätettä, varmistu siitä, että kasvijätteessä ei ole lisääntymiskykyisiä kasvinosia.

Lisääntymiskykyiset kasvinosat tarkoittavat siemenlevinteisen kasvin siemeniä sisältäviä kasvin osia tai juurien avulla leviävän kasvien juuria tai maavarsia. Siemenlevinteisiin kasveihin kuuluvat mm. jättipalsami, jättiputki, kurtturuusu, lupiini, piiskut, isotuomipihlaja ja japaninkelasköynnös. Juurien avulla leviävät mm. kurtturuusu, viitapihlaja-angervo, piiskut, isotuomipihlaja, angervot ja japaninkelasköynnös.

Lue lisää
vieraskasvijätteen
hävittämisestä
vieraslaji.fi-sivustolta

Vieraskasvijätteen
vieminen luontoon on
laissa kiellettyä!

Pikaohje vieraskasvijätteen hävittämiseksi

Minne jäte vietään?

- Jos sinulla on pieni määrä vieraskasvijätettä, voit laittaa sen jätessä omaan energiajäteastiaasi
- Jos jätettä kertyy muutama säkillinen, voit viedä ne Kokkolan hyötykäyttöasemalle
 - Hyötykäyttöasema sijaitsee osoitteessa Terminaalikatu 11
 - Aseman aukioloajat voit tarkastaa täältä:
<https://www.ekorosk.fi/fi/recycling-stations/kokkola/>
- Jos jätettä on vielä tätä enemmän, voit viedä sen suoraan Sokojalle, Storkohmon jäteasemalle
 - Kysy jäteaseman toimistosta, mihin vieraskasvijätteen voi jättää
 - Storkohmon jäteasema sijaitsee osoitteessa Sokojantie 340
 - Jäteasema on avoinna arkisin klo 8 – 17

Minne jätettä EI saa viedä?

- Vieraslajijätettä ei saa koskaan viedä kaupungin puutarhajätteen vastaanottopaikalle
 - Alueelle jätetyt vieraslajit pääsevät leviämään kompostoidun mullan mukana uusille viheralueille
- Vieraskasvijätteen vieminen luontoon on laissa kiellettyä!
 - Tähän lukeutuu esimerkiksi tontin reunat, metsät ja ojanvierustat

Entä kompostointi?

- Katso ohjeet kompostoinnista edelliseltä sivulta

Lisätietoja ja kysymykset:

Kunnossapito

Kokkolan kaupunki

Puistot ja liikuntapaikat

Ma-pe klo 8-16

Puh 040 806 5204

Opas on tehty Kokkolan kaupungille opinnäytetyönä keväällä 2024.
Sisällön ja ulkoasun suunnittelu: Emmi Kivioja, ympäristösuunnittelija (AMK)